

Hanne-Vibeke Holsts tale ved Ritt Bjerregaards bisættelse

Taler

Hanne-Vibeke Holst
Forfatter

Dato

1. februar 2023

Det er ikke min idé, at jeg skal stå her og tale ved din bære, Ritt.

Det er din.

Dagen før du gled væk, fik jeg at vide, at du i dine nøje forberedelser af din egen begravelse, havde udset blandt andre mig til dette hverv. Det var et overraskende og ærefuldt ridderlag, dog udbad jeg mig betænkningstid. Ærligt talt ville jeg helst krybe udenom. Mest fordi jeg frygtede at komme til at fælde de tårer, du sikkert helst ville være foruden.

Men da fattede jeg, at tiden var ved at rinde ud. Og at det i også denne sidste stund, netop dér, ville være ultimativt vigtigt for dig at ha' kontrol over situationen – altså, den vi på hver sin måde befinder os i nu – i tryk forvisning om, at punktet var vinget af. Så jeg skyndte mig at melde tilbage. Selvfølgelig, Ritt. Hvem siger nej til dig?

Eller rettere, hvem *sagde* nej til dig?

Så forkert med denne datidsform, for selvom det snart er to uger siden, at du med pludseligt hastværk forlod denne jord, fire dage efter, vi i filmklubben havde været i biografen, set rumænsk film og på din foranledning havde drukket gin og tonics og spist en bedre middag - har vi, der står forstumlede tilbage, hverken vænnet os til eller accepteret det faktum, at du er gået bort, som det eufemistisk er blevet formuleret.

Gået bort! ville du vrænge. *Jeg er ikke gået bort, jeg er død!*

For sådan var du jo. Usentimental. Nøgtern. En spade er en spade, i politik får man skrammer, og når man er død, er man død.

Men hvordan skal man forbinde døden med dig, Ritt?

Du, som var den mest sprællevende af de levende?

Du, som hver morgen vågnede veloplagt op og tog fat på en ny dag med nysgerrighed og virkelyst?

Der skulle *ske* noget, og helst noget nyt, du kunne lære af, og det gjorde der sandelig også. Never a dull moment!

Du skabte dem selv, øjeblikkene, ligesom du skabte *dig* selv, og blev ved med at gøre det i utallige inkarnationer, siden du tog din første kamp med dørvogterne på Christianshavns Gymnasium, der til din fortørnelse ikke mente, at den flittige snedkerdatter fra Lyrskovgade var så boglig egnet, at hun kunne blive rykket fra mellemskolen til gymnasiet.

Denne tidlige indignation over at blive udsat for lodret uretfærdighed – af at blive ramt på både køn og klasse – kom til at definere dig. Du ville ikke bare op og væk fra Vesterbro, som dine kloge forældre, Rita og Gudmund, opdrog jer børn til. Nej, du var socialt oprørt, du ville forandre verden. Gøre noget for det proletariat, du havde lige under huden.

Og her er det, at man må bøje sig i støvet for et af de gyldne tilfælde, hvor arv og miljø går op i en højere enhed. For nok var du i vuggegave blevet udstyret med det sæt af talenter og egenskaber, der skulle til for at fremdyrke en unik personlighed. Men uden din klassebaggrund havde du ikke set pyramiden nedefra, du havde ikke haft så klar en sag og så tydeligt et formål. Og uden den ballast, du fik med hjemmefra, kunne du nok ikke have klaret mosten og været blevet til den Ritt, som alle danskere har været på fornavn med i flere årtier. Dine forældre så dig, de troede på dig. ”Du kan hvad du vil, Ritt, hvis bare du er flittig og gør dig umage!”

Du var fars pige, og for Gudmund var du mere end god nok og mindst lige så meget værd som nogen dreng. Af denne opbakning kom din robusthed og din

selvtillid – at du aldrig var i tvivl om din ret til at være til, som den du var. At du altid følte dig elsket, og derfor kunne tåle, at du ikke blev det af alle.

Det andet du fik med på klasserejsen var Tove Ditlevsens ”vagtsomme øjne.” De øjne, som var trænet i at scanne omgivelserne for farer – lå der nogen på lur? Var der rotter i gården? Skjulte der sig en børnelokker i en mørk port? Var der nogen, der var ude på noget? De vagtsomme øjne, der kunne se rundt om hjørner og gennem alt og alle, tog du med ind på Borgen, da du som en af de fremstormende unge socialdemokrater blev valgt i 1971.

De cigarpulsende gamle mænd tog det havroligt i den tro, at den kønne Ritt Bjerregaard bare var en blåøjet viol, som kun skulle være til pynt og behagelig adspredelse. **Big mistake!** Kustodernes tid var omme, da din var inde. De havde undervurderet din begavelse, din ambition, din arbejdsomhed, din handlekraft. Du var ikke bange for dem. Lod dig ikke intimidere. Og de overså også, at du ikke var alene. I var flere, I holdt sammen, I var strategiske. I var søstersolidariske. Glasloftet blev brudt.

Til gengæld havde *du* undervurderet modstanden. Både i og udenfor partiet, fagbevægelsen og den politiske arena. Du kendte endnu ikke til misogyniens sorte understrømme, til det giftige sexistiske kvindehad, der kom til at forfølge dig. Dengang vidste du endnu ikke, at mænd med magt fascinerer, kvinder med magt provokerer. Det lærte du på den hårde måde, i takt med at du kom til at mestre spillet og blev en reel trussel. ”Det er ikke sjovt første gang, man bliver kaldt en heks,” sagde du mange år senere, og det var heller ikke morsomt at blive fremstillet som dominatrix i lak og læder. Du tog tævene, fik hård hud, smykkede dig endda koket med titlen ”strid kælling”, men indså, at det med køn ikke bare var en biting, en personlig snubletråd, der blev lagt ud for *dig*. Nej, nedvurderingen af *det andet køn* var universel, den lå både i kulturen og strukturen. Så klassekamp var kvindekamp. Hvis forandringen skulle blive til noget, måtte patriarkatet væltes, også på Christiansborg, og du måtte gå forrest. Vise, at man ikke kan holde en god kvinde nede. At kvinder både har vilje og evne til magt, og at de først og fremmest har *ret* til deres del af den. Men du lærte også, at man måtte blive stående. At den, der viger, ikke skaber forandring. Og du veg aldrig. Det kom til at koste dig, *dyrt* endda, for du blev jo ikke den første kvindelige statsminister, Danmark kunne have fået. Du var for meget. Af en kvinde at være.

Måske var du sommetider ensom i den kamp, for ikke alle var så faste i kødet, som du. Mange blev skræmt af omkostningerne. Stablede undskyldninger op. Hvorfor gå i bokseringen, hvis man kan smile sig til popularitet? Hvorfor skal man have *magt*, når man kan nøjes med *indflydelse*?

Dine øvrige politiske bedrifter ufortalt er det dit feministiske mod, jeg har beundret og respekteret dig mest for. Fordi du til det sidste turde risikere en blodtud i dine frontalopgør med kvindeundertrykkelsen, lokalt og globalt. Fordi vi altid kunne regne med luftstøtte fra dig, hvad enten vi var blandt de ældre krigsveteraner, eller var nogle af de nye rekrutter, du hurtigt spottede. Senest gik du med fuld autoritet ind i MeToo-debatten og konstaterede – uden slinger i valsen - at de krænkende mænd ganske simpelt havde været -”nogle svin!”

Du sørgede for at skubbe på, at heppe, at opildne. Og jo, du kunne blive skuffet, hvis vi ikke levede op til dine forventninger. Hvis vi trak os, ikke turde, valgte kampen fra og familien til.

For moderskabet, som du til hellig forargelse selv havde givet afkald på, og det tidskrævende kernefamiliekoncept, forblev du fremmed overfor. I stedet blev du mater familias for din egen vidt forgrenede storfamilie af venner og bekendte. Du fulgte os nøje, vi kunne altid regne med varme og omsorg, et godt måltid, og en kærlig, men bestemt opsang i ny og næ. Vi kunne grine sammen, vi kunne græde sammen. Og jo, vi kunne også komme på kant. Du kunne såre, men heldigvis også sige undskyld. For nok kunne du være en boss lady, men nogen isdronning var du ikke.

Jaja, Ritt. Jeg ved det. Jeg har talt for længe. Men hvordan skal man kunne sammenfatte et levnedsløb som dit på få minutter? Du skulle trods alt selv bruge fire bind til dine erindringer!

Deri er alt egentlig sagt, for du lagde svesken på disken, ellers var de jo ligegyldige.

Så hvad er det, der udestår? Udover at konstatere, at du satte din knold, som du ville og aldrig havde en dårlig hårdag!

Åh, der er så uendelig meget.

Så mange arkiverede snapshots, små stumper film.

Dig i den prikkede lårkorte, den limegrønne bikerjakke, din orange dunjakke. Måden du bevægede dig fremad gennem verden på. Energisk, rank ryg, smældende hæle. ”Hej, Ritt!”, ”Hej, hej!”

Din måde at være sanseligt nærværende, tydeligt tilpas i din stærke kvinde-krop. Du passede og plejede den krop - gik dine 10.000 daglige skridt - for du havde satset på at blive *rigtig* gammel. Da du fik diagnosen, følte dig du forrådt, ”Min krop har svigtet mig,” skrev du dengang med sjælden bitterhed i din dagbog.

Efterhånden forligede du dig både med den og sygdommen, de voksende lungemetastaser, ligesom du til allersidst blev forsonet med den uafviselige kendsgerning, at du var terminal. Det havde du nok været meget længere end nogen af os ville indrømme, men med din enestående viljestyrke lykkedes det dig at gøre afstanden mellem det liv, du insisterede på at leve, og den afslutning, som du holdt ud i strakt arm, så kort som mulig. Døden fik aldrig lov til at få overtaget, den kom aldrig mellem dig og det, der betød noget. Også her var det dig, der bestemte.

Du troede ikke på efterlivet. Det var derfor, du gjorde dig sådan en umage med at være til – så længe det varede. Måske *er* det slut. Eller måske er du blevet overrasket. Hvem ved.

Vi, der sidder tilbage, ved med sikkerhed, at du vil leve videre. Ikke bare i vores hjerter, i vores fortællinger om dig, i den glød, du tændte i os, men også i danskerne og i danmarkshistorien. Som en pakistansk taxachauffør sagde forleden, ”Hun var en dygtig dame.”

Ikke bare det, du blev en af de største. Tog din opgave på dig, gjorde den forskel, du havde drømt om. Derfor nåede du at blive et levende ikon, et inspirerende forbillede for os alle sammen, kvinder som mænd. Derfor bliver du så svær at undvære.

Du var i sandhed *tougher than the rest*.

Tak, for det – og for alt det andet, Ritt. Det har været et privilegium at kende dig og en gave at være din ven.

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Mindetale

Relateret

Mette Frederiksens tale ved Ritt Bjerregaards mindehøjtidelighed
1. februar 2023

Mette Frederiksens tale ved Ritt Bjerregaards bisættelse
1. februar 2023

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hanne-vibeke-holsts-tale-ved-ritt-bjerregaards-bisaettelse>